

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

DOPORUČENÍ

RADA

DOPORUČENÍ RADY

ze dne 12. března 2021

o rovnosti, začlenění a účasti Romů

(2021/C 93/01)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na článek 292 ve spojení s čl. 19 odst. 1 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Směrnice Rady 2000/43/ES ⁽¹⁾ stanoví rámec pro boj proti diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu v celé Unii v souvislosti se zaměstnáním, vzděláváním, sociální ochranou včetně sociálního zabezpečení a zdravotní péče, sociálními výhodami a přístupem ke zboží a službám, včetně ubytování, a jejich dodávkami. Jedním z účelů tohoto doporučení je přispět k účinnému provádění uvedené směrnice, aniž by byly dotčeny příslušné pravomoci členských států.
- (2) Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ⁽²⁾ zavazuje členské státy k zajištění trestnosti veřejného podněcování k násilí nebo nenávisti na základě rasy, barvy pleti, náboženského vyznání, původu nebo národnostního či etnického původu a k zajištění toho, aby rasistické a xenofobní pohnutky byly považovány za přitěžující okolnost nebo aby vnitrostátní soudy mohly k těmto pohnutkám přihlídnout při stanovení trestu. Toto doporučení je koncipováno tak, aby posílilo opatření směřující proti nenávistným výrokům, trestným činům z nenávisti a násilí naměřeným proti Romům. V souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ⁽³⁾ je cílem tohoto doporučení také prosazovat podporu romských obětí takových trestných činů.
- (3) Evropský pilíř sociálních práv formuluje zásady a práva, jejichž cílem je podpořit a posílit sociální spravedlnost bez ohledu na pohlaví, rasu nebo etnický původ, náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci. Klíčový význam pro provádění zásad pilíře sociálních práv mají obecná opatření doplněná cílenými opatřeními na ochranu a podporu skupin, které jsou vystaveny vysokému riziku diskriminace či sociálního vyloučení, jako jsou skupiny uvedené v tomto doporučení. Dosažení cílů tohoto pilíře je společným

⁽¹⁾ Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. L 180, 19.7.2000, s. 22).

⁽²⁾ Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva (Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 55).

⁽³⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (Úř. věst. L 315, 14.11.2012, s. 57).

politickým závazkem a společnou odpovědností. Měl by být prováděn na úrovni Unie i na úrovni členských států v souladu s jejich pravomocemi a s řádným přihlédnutím k rozdílné socioekonomické situaci a různorodosti systémů v jednotlivých členských státech, včetně úlohy sociálních partnerů, a s plným respektováním zásady subsidiarity a proporcionality.

- (4) Toto doporučení rovněž přispívá k udržitelnému rozvoji rovných a inkluzivních demokratických společností v souladu s cíli Organizace spojených národů v oblasti udržitelného rozvoje.
- (5) Komise předložila Evropskému parlamentu a Radě návrhy nařízení o společných ustanoveních na období 2021–2027, o Evropském sociálním fondu na období 2021–2027 (dále jen „ESF+ na období 2021–2027“) a o Evropském fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti na období 2021–2027. Tyto návrhy odkazují na rovnost a nediskriminaci jako na horizontální zásady, které by měly být dodržovány při provádění těchto fondů. Návrh týkající se ESF+ na období 2021–2027 členské státy a Komisi výslovně vyzývá, aby při provádění programů Unie zajišťovaly rovnost a nediskriminaci, a obsahuje také ustanovení o podpoře sociálně-ekonomické integrace státních příslušníků třetích zemí a začlenění marginalizovaných komunit, jako jsou Romové, což souvisí se základní podmínkou vnitrostátního strategického rámce týkajícího se Romů. Než budou tyto návrhy přijaty, přispěje toto doporučení k jejich efektivnímu provádění v budoucnu.
- (6) Sdělení Komise ze dne 3. března 2010 nazvané „Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“ bylo silným podnětem pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, jelikož stanovilo společné evropské cíle spočívající ve snížení chudoby a omezení sociálního vyloučení a zvýšení úrovně dosaženého vzdělání a zaměstnanosti. Toto doporučení nabízí konkrétní pokyny, jak zlepšit rovnost, začlenění a účast Romů, bez čehož uvedených cílů nelze dosáhnout.
- (7) Rada dne 19. května 2011 potvrdila sdělení Komise ze dne 5. dubna 2011 nazvané „Rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020“, v němž Komise vybízí členské státy, aby komplexním způsobem zlepšily sociální a ekonomické začleňování Romů, a určuje cíle v oblastech vzdělávání, zaměstnání, zdravotní péče a bydlení. Navzdory omezením původní koncepce přinesl uvedený rámec významnou přidanou hodnotu, kterou toto doporučení dále rozvíjí, mimo jiné začleněním získaných poznatků při provádění zmíněného rámce.
- (8) Doporučení Rady ze dne 9. prosince 2013 (*) bylo navrženo s cílem posílit vnitrostátní opatření v oblasti integrace Romů. Rada v něm vyzvala členské státy, aby Komisi každoročně informovaly o veškerých opatřeních přijatých v souladu s doporučením a o pokroku dosaženém při provádění vnitrostátních strategií integrace Romů. Toto doporučení staví na získaných zkušenostech a přezkoumává a rozšiřuje opatření, která je třeba přijmout.
- (9) Rada ve svých závěrech ze dne 8. prosince 2016 o urychlení procesu integrace Romů vyzvala Komisi, aby provedla podrobné hodnocení rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020 v polovině období a na základě toho navrhla iniciativu pro období po roce 2020. Provedené podrobné hodnocení sice uznává přidanou hodnotu rámce, avšak konstatuje, že Romové v Evropě nadále čelí diskriminaci a sociálnímu a ekonomickému vyloučení.
- (10) Z uvedeného hodnocení a závěrů, které z něj vyvodily Rada, Evropský parlament a několik celoevropských a vnitrostátních organizací občanské společnosti, vyplývá potřeba obnoveného a posíleného závazku k zajištění rovnosti a začlenění Romů. Tento závazek by měl zajistit zvláštní zaměření na nepřijatelnost diskriminace, mimo jiné prostřednictvím boje s protiromským smýšlením – zvláštní formou rasismu vůči Romům – a zaměření na čtyři socioekonomické oblasti, jimiž jsou vzdělávání, zaměstnání, zdravotní péče a bydlení. Je také třeba zohlednit

(*) Doporučení Rady ze dne 9. prosince 2013 o účinných opatřeních v oblasti integrace Romů v členských státech (Úř. věst. C 378, 24.12.2013, s. 1).

potřeby konkrétních skupin a rozmanitost romské populace, zapojit Romy do přípravy, provádění, monitorování a hodnocení strategií zaměřených na rovnost a začlenění Romů, zlepšit stanovování cílů, shromažďování údajů, monitorování a podávání zpráv a zvýšit citlivost obecných politik k problematice rovnosti a začleňování Romů. Při koncipování opatření by měla být zvláštní pozornost věnována genderovému hledisku.

- (11) Toto doporučení dále vychází z různých zjištění, která byla již dříve uvedena v příslušných usneseních Evropského parlamentu ze dnů 15. dubna 2015 a 12. února 2019, závěrech Rady ze dne 8. prosince 2016 a ve výročních zprávách Komise od roku 2013.
- (12) V návaznosti na „rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020“ přijala Komise dne 7. října 2020 balíček opatření, který obsahuje návrh tohoto doporučení a sdělení nazvané „Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů“ (dále jen „sdělení Komise ze 7. října 2020“). Sdělení Komise ze 7. října 2020 stanoví cíle na úrovni Unie a v relevantních případech i cíle a minimální závazky pro všechny členské státy, které budou případně doplněny o dodatečné vnitrostátní úsilí a podporu Unie v závislosti na vnitrostátním kontextu a velikosti romské populace. Z nejnovějších údajů vyplývá, že šest z deseti Evropanů je stále přesvědčeno, že diskriminace Romů je v jejich zemi rozšířená, zatímco více než šest z deseti Evropanů se shodlo, že by lepší začlenění Romů mohlo společnosti prospět⁽⁵⁾. Zastřešujícím cílem tohoto doporučení je přispět k podpoře rovnosti a boji proti vyloučení Romů, a to s jejich aktivní účastí.
- (13) Během pandemie COVID-19 byly vyloučené a znevýhodněné romské komunity vystaveny závažným negativním zdravotním i socioekonomickým dopadům, jež zhoršují stávající nerovnosti dále a zvyšují riziko chudoby a sociálního vyloučení. Toto doporučení se zasazuje o omezení strukturálních nerovností, jimž Romové čelí, tím, že se v relevantních případech bude řešit omezený přístup Romů k čisté vodě, hygienickým zařízením a zdravotnickým službám, včetně služeb v oblasti očkování, a chybějící zařízení a digitální dovednosti, které by Romům umožnily aktivně se zapojit do společnosti, včetně do distančního vzdělávání, a bude odstraněna vysoká míra ekonomické nejistoty a přelidněných domácností, segregovaných osad či táborů.
- (14) V souvislosti s narůstajícím populismem a rasismem v Unii⁽⁶⁾ vyvstává nutnost zaměřit se na předcházení diskriminaci a boj proti ní, a to bojem s protiromským smýšlením, jež je základní příčinou diskriminace a vyloučení a faktorem, který je dále zhoršuje. Akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025 ze dne 18. září 2020 stanoví celou škálu konkrétních opatření pro boj proti rasismu. Protiromské smýšlení je neobyčejně rozšířenou⁽⁷⁾ formou rasismu, která má původ v tom, jak většinová společnost vnímá osoby, které jsou považovány za „cikány“, a jedná s nimi v procesu historického „distancování se“⁽⁸⁾, který se zakládá na stereotypch a negativních postojích, jež někdy mohou být neúmyslné nebo nevědomé⁽⁹⁾.

Evropský parlament používá pojem „anticiganismus“ ve svých zprávách a usneseních ze dnů 28. dubna 2005, 15. dubna 2015, 25. října 2017 a 12. února 2019. Tento jev, také známý jako protiromský rasismus či romofobie, uznalo i několik mezinárodních organizací a organizací občanské společnosti. Ve svých závěrech ze dne 8. prosince 2016 uznala Rada nutnost „potírat všechny formy rasismu vůči Romům, jež jsou někdy označovány jako

⁽⁵⁾ Zvláštní průzkum Eurobarometr 493. Diskriminace v EU (první výsledky byly zveřejněny v září 2019).

⁽⁶⁾ Widespread racism continues to plague Europe (Evropu stále sužuje všeobecně rozšířený rasismus). Agentura EU pro základní práva, 20. června 2019, publikace vycházející ze zprávy o základních právech za rok 2019 ze dne 6. června 2019, kterou vypracovala Agentura EU pro základní práva.

⁽⁷⁾ Všeobecné politické doporučení č. 3 Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti o potírání rasismu a nesnášenlivosti vůči Romům přijaté dne 6. března 1998. V preambuli svého Všeobecného politického doporučení č. 13 o boji proti anticiganismu a diskriminaci Romů připomíná, že „anticiganismus je obzvláště houževnatá a násilná forma rasismu, která se neustále vrací a je běžně rozšířena“.

⁽⁸⁾ Referenční dokument, který v roce 2017 vydalo sdružení Alliance Against Antigypsyism. K dispozici na adrese: http://antigypsyism.eu/?page_id=17.

⁽⁹⁾ Závěrečná zpráva skupiny EU na vysoké úrovni pro boj proti rasismu, xenofobii a dalším formám nesnášenlivosti z listopadu 2018. Antigypsyism: Increasing its recognition to better Understand and address its Manifestations (Anticiganismus: lépe ho rozpoznávat, a lépe tak chápat a řešit jeho projevy).

protiromské smýšlení, neboť jsou hlavní příčinou jejich sociálního vyloučení a diskriminace“. Dne 8. října 2020 přijala Mezinárodní aliance pro připomínku holokaustu (IHRA) právně nezávaznou definici ⁽¹⁰⁾ protiromského smýšlení / protiromské diskriminace.

- (15) V případě zacílení na romskou populaci je důležité si uvědomit specifické potřeby či slabiny určitých skupin ⁽¹¹⁾, například romských žen, mladých Romů, romských dětí, LGBTI Romů, starších Romů, Romů se zdravotním postižením, romských státních příslušníků třetích zemí či Romů bez státní příslušnosti nebo Romů pohybujících se po území Unie. Toto doporučení proto přihlíží k tomu, že je důležité řešit vícenásobnou diskriminaci. ⁽¹²⁾

V souladu se závěry Rady ze dne 8. prosince 2016 navrhuje také opatření k lepší ochraně a začlenění romských dětí, které jsou obzvláště vystaveny diskriminaci a segregaci. Zabývá se také vytvářením příležitostí a využíváním nevyužitého potenciálu mladých Romů posílením jejich aktivní účasti v programech a opatřeních zacílených na mladé lidi, jako jsou ty uvedené ve sdělení Komise ze dne 1. července 2020 nazvaném „Podpora zaměstnanosti mladých lidí: most k pracovním místům pro příští generaci“.

- (16) Při zohlednění rozmanitosti romské populace se pojem „Romové“ používá jako zastřešující pojem k označení řady různých skupin romského původu, jako jsou Romové, Sintové, Kalé, Cikáni, Romaničelové a Beášové/Rudari. Patří sem také skupiny jako Aškalijové, Egypťané, východní skupiny (včetně Domů, Lomů, Romů a Abdalů) a kočovné populace včetně etnických Travellerů, Jenišů nebo ostatních skupin označovaných správním pojmem „Gens du voyage“, jakož i osoby, které se považují za Cikány, aniž by byly popřeny specifické charakteristické rysy těchto skupin.
- (17) V kontextu mobility uvnitř Unie je nezbytné respektovat právo na volný pohyb občanů Unie a podmínky jeho výkonu. Ty zahrnují vlastnictví dostatečných prostředků a zdravotní pojištění, kterým jsou kryta všechna rizika, v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ⁽¹³⁾. Současně je nezbytné usilovat o zlepšení životních podmínek Romů a provádět opatření na podporu jejich ekonomického a sociálního začlenění v členských státech původu i v členských státech pobytu.
- (18) Přestože by si členské státy měly volit vlastní metody monitorování, včetně vhodných metod pro shromažďování údajů a s přihlédnutím ke skutečnosti, že shromažďování informací týkajících se etnické příslušnosti je citlivou záležitostí a v některých členských státech není možné, toto doporučení zdůrazňuje význam shromažďování údajů jakožto nezbytného podkladu pro koncipování opatření, jež účinně zlepšují situaci romské populace, v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ⁽¹⁴⁾ a s Pokyny ke zlepšení shromažďování a využívání údajů o rovnosti, které v roce 2018 zveřejnila podskupina skupiny na vysoké úrovni pro otázky nediskriminace,

⁽¹⁰⁾ <https://www.holocaustremembrance.com/resources/working-definitions-charters/working-definition-antigypsyism-anti-roma-discrimination>

⁽¹¹⁾ Toto se týká různých souvislostí, oběťmi obchodu s lidmi jsou například převážně romské ženy a děti.

⁽¹²⁾ Pojem „vícečetná diskriminace“ se používá jako zastřešující pojem pro všechny případy diskriminace na základě několika důvodů, která se projevuje dvěma možnými způsoby. Může se jednat o „aditivní diskriminaci“, která je založena na několika důvodech projevujících se zvlášť, nebo o „diskriminaci z důvodu příslušnosti ke dvěma či více skupinám“, kdy se dva či více důvodů diskriminace projevují zároveň a vzájemně na sebe působí, takže jsou neoddelitelně spojeny. Tackling Multiple Discrimination. Practices, policies and laws (Řešení vícečetné diskriminace. Praxe, politická opatření a předpisy). Zpráva Evropské komise (2007). Multiple Discrimination in EU Law: Opportunities for Legal Responses to Intersectional Gender Discrimination (Vícečetná diskriminace v právu EU: Příležitosti k právní reakci na intersekcionalní diskriminaci na základě pohlaví). Evropská síť právních expertů v oblasti rovnosti žen a mužů. Evropská komise (2009).

⁽¹³⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 77).

⁽¹⁴⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), (Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1).

rovnosti a rozmanitosti zaměřená na údaje o rovnosti ⁽¹⁵⁾. Toto doporučení rovněž uznává význam ukazatelů coby metody monitorování. Sdělení Komise ze 7. října 2020 vysvětluje, že členské státy si mohou zvolit ukazatele ze souboru ukazatelů k měření rovnosti, začlenění a účasti Romů, který společně sestavily Agentura Evropské unie pro základní práva, Komise a členské státy.

- (19) Toto doporučení se výslovně zaměřuje na opatření na podporu rovnosti, začlenění a účasti Romů, aniž by byly vyloučeny jiné znevýhodněné skupiny. Tato opatření by měla ve srovnatelných situacích vycházet ze stejných zásad. V této souvislosti jsou společné základní zásady týkající se začleňování Romů stále relevantní ⁽¹⁶⁾. Opatření by měla problematiku rovnosti, začleňování a účasti Romů zohledňovat rovněž v rámci politických iniciativ Unie a členských států, přičemž by měla být zvláštní pozornost věnována průřezovosti a genderovému rozměru. Sdělení „Komise ze 7. října 2020 obsahuje další pokyny pro plánování a provádění vnitrostátních strategických rámců týkajících se Romů.
- (20) Jedním z účelů tohoto doporučení je potvrdit dlouhodobý závazek k plnění společných cílů v oblasti rovnosti, začleňování a účasti Romů a poskytnout obnovené a posílené pokyny stanovením opatření, která mohou členské státy za účelem plnění zmíněných cílů přijmout.
- (21) Toto doporučení plně respektuje zásadu subsidiarity a primární odpovědnost členských států v této oblasti. Nejsou jím dotčeny zásady vnitrostátního procesního práva ani právní tradice členských států. Společný, avšak diferencovaný přístup by měl být uplatňován s náležitým ohledem na vnitrostátní podmínky, jako je počet a podíl Romů v celkové populaci, všeobecný hospodářský kontext, specifické charakteristické rysy cílových skupin obyvatel v každém členském státě a možnost zavést politiky zaměřené na konkrétní etnickou skupinu. Vnitrostátní přístupy a relevantní opatření na podporu začleňování, rovnosti a účasti Romů by měly být přizpůsobeny specifickým podmínkám a potřebám přímo v terénu, mezi něž patří potřeba řešit problematiku znevýhodněných skupin, jako jsou Romové, v širším kontextu, a měly by být zvoleny v souladu s těmito podmínkami a potřebami. Obecná opatření by měla být koncipována tak, aby zajišťovala účinný dosah ve vztahu k Romům.
- (22) Vnitrostátní strategický rámec týkající se Romů odkazuje na vnitrostátní strategie týkající se Romů nebo integrované soubory politických opatření v širším sociálně-ekonomickém kontextu, které jsou z hlediska rovnosti, začlenění a účasti Romů relevantní,

DOPORUČUJE:

1. Členské státy by v rámci svých širších politik sociálního začleňování zaměřených na zlepšení situace Romů měly přijmout vnitrostátní strategické rámce týkající se Romů a oznámit je Evropské komisi nejlépe do září 2021. V souladu s vnitrostátním a unijním právem, dostupnými zdroji a vnitrostátními podmínkami by členské státy měly ve vhodných případech posoudit relevantnost opatření stanovených v tomto doporučení ve vztahu k vnitrostátnímu kontextu a provádět je přiměřeným a selektivním způsobem v úzké spolupráci se všemi relevantními zúčastněnými stranami. Členské státy se vybízejí k tomu, aby se při posuzování relevantnosti řídily dobrovolnými minimálními závazky a v závislosti na vnitrostátním kontextu i případným dodatečným úsilím, jak je stanoveno ve sdělení „Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů“.

⁽¹⁵⁾ Pokyny ke zlepšení shromažďování a využívání údajů o rovnosti (2018). Evropský účetní dvůr doporučil vypracovat vhodné metodiky sběru relevantních údajů o začleňování Romů ve všech členských státech. Politické iniciativy a finanční podpora EU v oblasti romské integrace: v posledním desetiletí bylo dosaženo významného pokroku, avšak je zapotřebí dalšího úsilí přímo v terénu. Zvláštní zpráva č. 14/2016.

⁽¹⁶⁾ Společné základní zásady byly projednány na první schůzi Evropské platformy pro začleňování Romů v dubnu 2009 a dne 8. června 2009 je podpořila Rada EPSCO v souboru závěrů, v nichž byly členské státy vyzvány, aby při navrhování a provádění politik ve vhodných případech zohlednily společné základní zásady. Závěry Rady EPSCO o začleňování Romů (8. června 2009).

Horizontální cíle: rovnost, začlenění a účast

2. Členské státy by měly sjednotit úsilí o přijetí a provádění opatření na podporu rovnosti a účinně předcházet diskriminaci, protiromskému smýšlení a sociálnímu a ekonomickému vyloučení a jejich základním příčinám a bojovat proti nim. Toto úsilí by mělo zahrnovat opatření, jako jsou opatření umožňující:
- a) účinně bojovat proti přímé a nepřímé diskriminaci, a to i proti obtěžování, protiromskému smýšlení, stereotypům, protiromským a nenávisťným výrokům, trestným činům a násilí z nenávisti vůči Romům, včetně podněcování k nim, jak online, tak offline, a to zejména v souvislosti s provedením, uplatňováním a prosazováním směrnice 2000/43/ES, rámcového rozhodnutí 2008/913/SVV a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ⁽¹⁷⁾;
  - b) vyvinout a podporovat komplexní systém podpory pro oběti v souladu se směrnicí 2012/29/EU a poskytovat pomoc romským obětem trestných činů z nenávisti a diskriminace;
  - c) potírat vícenásobnou a strukturální ⁽¹⁸⁾ diskriminaci Romů, a zvláště romských žen, mladých Romů, romských dětí, LGBTI Romů, starších Romů, Romů se zdravotním postižením, Romů bez státní příslušnosti a Romů pohybujících se po území Unie ⁽¹⁹⁾;
  - d) zvyšovat povědomí o skutečnosti, že snaha potírat diskriminační postupy je provázaná se snahou řešit protiromské smýšlení a sociální a ekonomické vyloučení v rámci společného úsilí o podporu plnění obecnějšího cíle dosažení rovnosti;
  - e) analyzovat a uznat existenci protiromského smýšlení a diskriminace Romů a zvyšovat informovanost o těchto jevech, jejich různých formách a jejich škodlivých následcích prostřednictvím médií, školních osnov a dalších prostředků a například také zvyšováním informovanosti úředníků a jiných zúčastněných stran o potřebě tyto jevy identifikovat a řešit;
  - f) podporovat multikulturní činnosti a kampaně ve školách zaměřené na zvyšování informovanosti;
  - g) podporovat informovanost o romských kulturách, jazyku a historii, včetně památky romských obětí holokaustu a procesů usmíření ve společnosti, mimo jiné prostřednictvím činností zaměřených na odpovídající odbornou přípravu učitelů a koncipování vhodných školních osnov, jelikož toto povědomí má zásadní význam pro omezení předsudků a protiromského smýšlení coby významných příčin diskriminace;
  - h) podporovat pozitivní narativy o Romech, vzorové příklady Romů a lepší porozumění problémům, jimž Romové čelí, mimo jiné podporou setkávání různých skupin obyvatelstva a mezikulturního učení.
3. Členské státy by měly bojovat proti mimořádně vysoké míře ohrožení chudobou a materiální a sociální deprivací romské populace s cílem účinně podpořit začlenění, rovnost a účast Romů. V relevantních případech by měly členské státy uplatňovat integrovaný přístup zaměřený na všechny relevantní oblasti politiky. Tohoto úsilí by mohlo být dosaženo opatřeními, jako jsou opatření umožňující:
- a) zajistit odpovídající investice do lidského kapitálu, rozvoje infrastruktury a bydlení, jakož i do politik sociální soudržnosti, a zlepšit zacílenost těchto investic;
  - b) zajistit přístup znevýhodněných Romů k přiměřeným systémům sociální ochrany, včetně podpory příjmů, věcných dávek a poskytování služeb;

⁽¹⁷⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. března 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách) (Úř. věst. L 95, 15.4.2010, s. 1).

⁽¹⁸⁾ Systémovou nebo strukturální diskriminací se rozumí zjevná diskriminace, která se projevuje v podobě nerovností způsobených právními předpisy, politikami a postupy, a to nikoli záměrně, ale v důsledku řady institucionálních faktorů při přípravě, provádění a přezkumu právních předpisů, politik a postupů. „Roma and Traveller Inclusion: Towards a new EU Framework, Learning from the work of equality bodies“ (Začleňování Romů a Travellerů: Na cestě k novému rámci EU s poznatky z činnosti orgánů pro rovné zacházení), Equinet Perspective, červen 2020.

⁽¹⁹⁾ Občané Unie romské etnické příslušnosti, kteří uplatňují své právo na volný pohyb uvnitř Evropské unie.

- c) kombinovat podporu příjmů s aktivačními opatřeními na podporu účasti na trhu práce a s podporou zaměstnanosti, zejména u romských žen a Romů pohybujících se po území Unie; poskytovat informace o stávajících právních požadavcích na způsobilost k pobírání dávek doprovázených aktivačními a podpůrnými službami;
  - d) zajistit, aby byla zvláštní pozornost věnována předcházení dětské chudobě a jejímu potírání, například přijetím účinných vnitrostátních opatření, která zohledňují mechanismy přispívající k vícegenerační chudobě a potřebu podporovat romské děti a jejich rodiny v souvisejících oblastech zaměstnání, sociálních služeb, vzdělávání a předškolního vzdělávání a péče, zdravotní péče, bydlení a přístupu k základním službám, výživy a přístupu k volnočasovým aktivitám;
  - e) podporovat finanční gramotnost mladých dospělých a rodin, včetně lepších rozhodovacích a plánovacích dovedností, v rámci opatření zaměřených na posílení postavení a finanční začlenění.
4. Členské státy by měly ve vhodných případech posílit smysluplnou účast Romů, včetně žen, dětí, mladých lidí, starších osob a osob se zdravotním postižením, a konzultace s nimi s cílem účinně podpořit rovnost a nepřipustnost diskriminace Romů. Součástí tohoto úsilí by měla být opatření, jako jsou opatření umožňující:
- a) podporovat aktivní občanství prosazováním sociální, ekonomické, politické, kulturní a občanské účasti, zejména romských žen a mladých lidí;
  - b) podporovat budování kapacit a vedení v romské občanské společnosti, aby se Romové mohli zapojit do všech fází politického cyklu a veřejného života obecně;
  - c) podporovat zaměstnávání Romů ve veřejných a soukromých institucích s cílem podpořit rozmanitost a odborné znalosti v politickém procesu a poskytovat pozitivní vzory;
  - d) zvyšovat informovanost o lidských právech a právech a povinnostech občanů mezi členy znevýhodněných romských komunit;
  - e) koordinovat zdroje, sítě a odborné znalosti napříč odvětvími s cílem zvýšit zapojení mladých Romů do rozhodovacích procesů a přispět k posílení jejich vůdčích schopností.

Odvětvové cíle

Přístup ke kvalitnímu inkluzivnímu vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu

- 5. Členské státy by měly zajistit, aby všichni Romové měli skutečně rovný přístup ke všem formám a stupňům vzdělávání, od předškolního vzdělávání a péče o děti po terciární vzdělání, včetně vzdělávání druhé šance, vzdělávání dospělých a celoživotního učení, a aby se jich mohli účastnit.
- 6. Členské státy by měly zlepšit rovný přístup ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání romských žáků, a prostřednictvím opatření, jako jsou opatření umožňující:
  - a) předcházet a bránit veškerým formám segregace ve vzdělávání a zajistit, aby byl podporován potenciál všech žáků;
  - b) předcházet a bránit nesprávnému diagnostikování, které vede k nevhodnému umístování romských žáků do škol pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, a zajistit, aby bylo umístování do těchto škol založeno na transparentním a zákonném postupu;
  - c) poskytovat účinné metody pro uznávání a nápravu minulých křivd v oblasti vzdělávání, včetně segregace, nevhodného umístování romských žáků do zvláštních škol a nerovného zacházení;
  - d) podporovat rovnost, inkluzivnost a rozmanitost ve vzdělávacím systému a ve třídách, a to například prostřednictvím programů profesního rozvoje, mentorování a činností vzájemného učení;
  - e) pobízet k účinnému zapojení rodičů do vzdělávání romských žáků a posilovat vazby mezi školami a místními komunitami, mimo jiné prostřednictvím mediátorů a pedagogických asistentů;
  - f) podporovat rovnou účast a aktivní zapojení všech žáků, včetně dětí se zdravotním postižením, do běžných vzdělávacích činností a procesů;

- g) potírat šikanu a obtěžování ve školách, online i offline, s cílem chránit všechny žáky, včetně Romů;
  - h) zvyšovat povědomí učitelů a jiných zaměstnanců škol o romské historii, romských kulturách a o metodách rozpoznávání a potírání diskriminace a jejích základních příčin, včetně protiromského smýšlení a nevědomých předsudků, a o důležitosti nediskriminačního vzdělávání a účinného rovného přístupu k vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu;
  - i) podporovat snahu zajistit, aby romští žáci získávali dovednosti v souladu se stávajícími a budoucími potřebami trhu práce.
7. Členské státy by měly usilovat o překonání veškeré diskriminace, nerovnosti a znevýhodnění, pokud jde o vzdělávací příležitosti, výsledky a dosažené vzdělání, a to v relevantních případech prostřednictvím opatření, jako jsou opatření umožňující:
- a) zajistit přístup ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči se zvláštním zaměřením na začlenění romských dětí v raném věku, včetně znevýhodněných romských dětí;
  - b) poskytovat individualizovanou podporu a mediaci jako kompenzaci jazykových a kognitivních rozdílů a rozdílů ve vzdělání, v úzké spolupráci s rodinami romských žáků, a podporovat vzdělávání druhé šance a vzdělávání dospělých;
  - c) předcházet předčasnému ukončování školní docházky a opouštění vzdělávacího systému na všech úrovních vzdělávání, a to i se zvláštním zaměřením na romské dívky, ⁽²⁰⁾ například prostřednictvím spolupráce mezi školami, mediátory a službami sociální ochrany;
  - d) uznávat zranitelnost dětí rodičů, kteří odešli do zahraničí, a poskytovat jim přednostní přístup k mimoškolním programům a individualizované podpoře;
  - e) zvýšit sociální mobilitu Romů, například prostřednictvím pozitivních kroků, zvláštních stipendií pro odborné, středoškolské a vysokoškolské vzdělávání a odbornou přípravu učitelů a profesního poradenství;
  - f) zajistit plynulý přechod mezi jednotlivými úrovněmi vzdělávání a podporovat dokončování vyššího sekundárního a terciárního vzdělávání, mimo jiné pomocí programů poskytujících profesní poradenství, mentorování a finanční podporu;
  - g) podporovat účast na neformálním učení a mimoškolních aktivitách, včetně aktivit mládeže, sportovních a kulturních aktivit v rámci zdravotní a občanské výchovy a dalších aktivit, které posilují seberozvoj, psychickou odolnost a tělesnou a duševní pohodu;
  - h) v relevantních případech podporovat získávání digitálních dovedností, širokopásmové připojení, odpovídající digitální infrastrukturu a zajištění vyučovacích pomůcek k distančnímu vzdělávání ve formálním i v neformálním vzdělávacím prostředí s cílem zabránit digitálnímu vyloučení socioekonomicky znevýhodněných žáků, jejich učitelů a rodičů a zajistit dosah k romským žákům, včetně těch, kteří žijí ve venkovských a segregovaných oblastech.

Přístup ke kvalitnímu a udržitelnému zaměstnání

8. Členské státy by měly prosazovat účinný rovný přístup Romů, a zejména mladých Romů, ke kvalitnímu a udržitelnému zaměstnání, a to v relevantních případech prostřednictvím opatření, jako jsou opatření umožňující:
- a) oslovit mladé Romy ⁽²¹⁾ s cílem zvýšit jejich informovanost o dostupných, pokud možno integrovaných službách zaměstnanosti a sociálních službách, a spojovat je s těmito službami;
  - b) řešit potřeby mladých nezaměstnaných a neaktivních Romů tím, že se jim přizpůsobí individualizované, ucelené akční plány, které berou v potaz jejich preference a motivaci, překážky a nevýhody, jakož i důvody jejich nezaměstnanosti či neaktivity;

⁽²⁰⁾ Zpráva Agentury Evropské unie pro základní práva s názvem *Roma women in nine EU Member States* (Romské ženy v devíti členských státech EU) (2019) popisuje problémy, jimž romské ženy a dívky čelí.

⁽²¹⁾ V souladu s tím, co bylo popsáno v doporučení Rady ze dne 30. října 2020 o mostu k pracovním místům – posílení záruk pro mladé lidi a o nahrazení doporučení Rady ze dne 22. dubna 2013 o zavedení záruk pro mladé lidi (Úř. věst. C 372, 4.11.2020, s. 1).

- c) podporovat první pracovní zkušenosti, umístění do zaměstnání, učňovskou přípravu a profesní rozvoj;
- d) usnadňovat přechod od vzdělávání k zaměstnání prostřednictvím coachingu, mentorství, odborného vzdělávání, stáží, podnikatelských inkubátorů a duálního vzdělávání;
- e) podporovat Romy v získávání digitálních dovedností, aby byli lépe připraveni na poptávku na trhu práce a mohli využívat příležitosti každodenního života pomocí stávajících i nových digitálních nástrojů a trendů;
- f) podporovat profesní přípravu na pracovišti, rozvoj dovedností, získávání a aktualizaci odborných kvalifikací a vzdělávání druhé šance;
- g) podporovat skutečně rovný přístup k samostatné výdělečné činnosti a podnikání, včetně sociálního podnikání, prostřednictvím cílené podpory;
- h) podporovat rovný přístup k zaměstnávání ve veřejném i soukromém sektoru prostřednictvím opatření, jako jsou pozitivní kroky a režimy podpory pro zaměstnavatele, a zlepšit přístup ke službám zaměstnanosti, včetně aktivních politik na trhu práce;
- i) podporovat mobilitu na trhu práce, zejména pro osoby žijící ve venkovských a segregovaných oblastech s omezenými pracovními příležitostmi;
- j) potírat, omezovat a odstraňovat diskriminaci intenzivnějším zvyšováním informovanosti o nediskriminačním zaměstnávání a přístupu k zaměstnání a aktivačním opatřeních a školit zaměstnavatele o metodách rozpoznávání a řešení diskriminace a jejich základních příčin, včetně protiromského smýšlení a nevědomých předsudků.

Zdraví a přístup ke kvalitní zdravotní péči a sociálním službám

9. Členské státy by měly zajistit účinný rovný přístup ke kvalitním službám zdravotní péče a sociálním službám bez překážek, zejména pro skupiny, které jsou nejvíce ohroženy nebo žijí v marginalizovaných či odlehlých lokalitách, v relevantních případech prostřednictvím opatření, jako jsou opatření umožňující:
- a) podporovat a usnadnit rovný přístup:
    - i) romských žen ke kvalitním zdravotním prohlídkám, screeningu, předporodní a poporodní péči, poradenství a pomoci při plánování rodičovství, jakož i k péči o sexuální a reprodukční zdraví, jak je obecně zajišťují vnitrostátní služby zdravotní péče;
    - ii) romských žen ke službám podpory pro oběti genderově podmíněného násilí;
    - iii) romských dětí ke kvalitní primární zdravotní péči, včetně programů primární prevence, například očkování;
    - iv) zranitelných skupin Romů, například starších Romů, Romů se zdravotním postižením, LGBTI Romů, Romů pohybujících se po území Unie, romských příslušníků třetích zemí a Romů bez státní příslušnosti, ke kvalitní zdravotní péči;
  - b) zvyšovat informovanost Romů o primárních preventivních opatřeních, jako jsou programy na podporu zdravého životního stylu a prevenci zneužívání návykových látek, a zlepšit přístup ke službám v oblasti duševního zdraví, v relevantních případech i pomocí mediace podpory zdraví;
  - c) předcházet diskriminaci Romů a bojovat proti ní zvyšováním informovanosti o nediskriminačním poskytování zdravotní péče a přístupu ke zdravotní péči a odbornou přípravou zdravotníků, studentů medicíny a zdravotnických mediátorů, pokud jde o metody rozpoznávání a řešení diskriminace a jejich základních příčin, včetně protiromského smýšlení a nevědomých předsudků;
  - d) bojovat proti digitálnímu vyloučení všech Romů v přístupu ke službám zdravotní péče, mimo jiné překlenutím propasti v oblasti digitálních dovedností potřebných k přístupu ke zdravotním informacím;
  - e) předcházet segregaci v oblasti zdravotnických služeb a odstraňovat ji;
  - f) zajistit uznávání a nápravu minulých krivd v oblasti zdravotní péče, včetně nucené, pod nátlakem provedené a jinak nedobrovolné sterilizace romských žen;

- g) podporovat rovný přístup Romů ke studiu medicíny a povzbuzovat nábor Romů jako zdravotníků a zdravotních mediátorů, zejména v regionech s významným podílem romské populace;
- h) bojovat proti potenciálním propuknutím nález v marginalizovaných nebo odlehlých lokalitách a předcházet jim;
- i) zajistit přístup Romů ke službám poskytovaným na úrovni komunity a rodiny pro osoby se zdravotním postižením, starší osoby a děti bez rodičovské péče, například služby týkající se rozvoje, sociální bydlení, centra denní péče pro osoby se zdravotním postižením nebo sítě pěstounů;
- j) předcházet institucionalizaci a podporovat přechod od ústavní péče k péči poskytované na úrovni komunity a rodiny, a to prostřednictvím podpory rodin v nejisté situaci, například formou poradenských služeb a finančních pobídek, distribuce potravinové pomoci, služeb v oblasti asistovaného bydlení a rozvoje;
- k) podporovat výměnu a přenos osvědčených postupů v souvislosti s veřejným zdravím pro Romy, například využitím rámce Komise a členských států v oblasti veřejného zdraví v Řídicí skupině pro podporu zdraví, prevenci chorob a zvládání nepřenosných nemocí;
- l) podporovat výzkum a prevenci nemocí, které jsou častější u osob ohrožených chudobou.

Přístup k adekvátnímu desegregovanému bydlení a základním službám

10. Členské státy by měly zajistit rovné zacházení s Romy, pokud jde o přístup k adekvátnímu desegregovanému bydlení a základním službám, a to i prostřednictvím opatření, jako jsou opatření umožňující:
- a) zajistit přístup k základním službám – jako je kohoutková voda, bezpečná a čistá pitná voda ⁽²²⁾, odpovídající hygienické podmínky, služby týkající se sběru odpadu a nakládání s ním, environmentální služby, elektřina, plyn, doprava, finanční služby a digitální komunikace – a fyzické infrastruktury díky zajištění kontinuity základních veřejných služeb, a to za normálních okolností i během pandemií, ekologických katastrof a jiných krizí;
  - b) monitorovat jakoukoli prostorovou segregaci, předcházet jí a bojovat proti ní a prosazovat desegregaci vypracováním konkrétních plánů řešení problémů s bydlením se zapojením místních komunit a dotčených romských komunit;
  - c) podporovat a posilovat veřejné orgány obecně odpovědné za bydlení, základní služby a normy v oblasti životního prostředí, jakož i další relevantní subjekty v těchto oblastech, například tím, že jim poskytnou nezbytné pravomoci a zdroje k mapování potřeb bydlení, monitorování segregace a provádění komplexních regulačních nebo podpůrných opatření v případech, kdy je to zapotřebí;
  - d) předcházet nucenému vystěhovávání prosazováním včasného varování a mediace, organizovat podporu pro osoby, jimž vystěhovávání hrozí, a v nezbytných případech zajišťovat vhodné náhradní bydlení, se zvláštním zaměřením na rodiny;
  - e) zlepšit životní podmínky Romů a předcházet negativnímu dopadu expozice znečištění a kontaminaci na zdraví a řešit ho;
  - f) poskytovat Romům bez domova sociální podporu a přístup k běžným službám;
  - g) zajistit rovný přístup k pomoci v oblasti bydlení a zohledňovat specifické potřeby jednotlivců a rodin;
  - h) podporovat programy integrovaného bydlení zaměřené na marginalizované Romy prostřednictvím opatření, jako je kombinace mikroúvěrů na stavbu a údržbu bydlení s programy finanční gramotnosti a spojení, odbornou přípravou v oblasti stavebnictví a aktivačními opatřeními;
  - i) podporovat výstavbu a provoz tábořišť pro Travellery.

⁽²²⁾ Viz článek 16 ve spojení s 31. bodem odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 ze dne 16. prosince 2020 o jakosti vody určené k lidské spotřebě (Úř. věst. L 435, 23.12.2020, s. 1).

Partnerství a institucionální kapacity

Zapojení a podpora národních kontaktních míst pro Romy

11. Členské státy by měly národním kontaktním místům pro Romy poskytnout odpovídající potřebné zdroje, zaměstnance a institucionální autoritu a zmocnit je k tomu, aby mohla účinně koordinovat a monitorovat vnitrostátní politiky týkající se rovnosti, začlenění a účasti Romů, včetně dosahu na místní úrovni.
12. Členské státy by měly národním kontaktním místům pro Romy umožnit usnadňování zapojení romské občanské společnosti do přípravy, provádění, monitorování a přezkumu vnitrostátních strategických rámců týkajících se Romů a místních akčních plánů, a to prostřednictvím reformovaných postupů vnitrostátních romských platform.
13. Členské státy by měly zajistit, aby byla národní kontaktní místa pro Romy zapojena do navrhování politik sociálního začleňování a univerzálních služeb s cílem zvýšit jejich relevanci pro Romy a dosah, který nabízejí, a to v relevantních případech i při rozhodování o programování a monitorování unijních finančních prostředků.

Zapojení orgánů pro podporu rovného zacházení

14. Členské státy by měly v mezích svých vnitrostátních právních rámců podporovat orgány pro prosazování rovného zacházení (dále jen „orgány pro rovné zacházení“), aby tyto orgány mohly v mezích svých mandátů fungovat účinně a nezávisle a spolupracovat se všemi relevantními subjekty, včetně národních kontaktních míst pro Romy, veřejných orgánů, organizací občanské společnosti a soukromého sektoru. V rámci této podpory by orgánům pro rovné zacházení mělo být ve vhodných případech umožněno:
  - a) zabývat se případy diskriminace, nenávistných výroků a trestných činů z nenávisti a usilovat o strategická řízení před soudy a správními orgány;
  - b) řešit nedostatečné oznamování případů diskriminace, nenávistných výroků a trestných činů z nenávisti a zvyšovat informovanost Romů o jejich právech;
  - c) provádět výzkum v oblasti rovnosti a diskriminace Romů a shromažďovat v této souvislosti údaje;
  - d) budovat kapacity romské občanské společnosti a spolupracovat s ní s důrazem na přístup ke spravedlnosti a prosazování právních předpisů týkajících se rovnosti;
  - e) poskytovat pokyny a odbornou přípravu pro širokou veřejnost a veřejné i soukromé organizace.
15. Členské státy by měly umožnit, aby orgány pro rovné zacházení byly v relevantních případech úzce zapojeny do přípravy, provádění, monitorování a přezkumu vnitrostátních strategických rámců pro rovnost, začlenění a účast Romů a příslušných programů financování Unie a účinně k nim přispívaly, mimo jiné tím, že:
  - a) budou využívat poradenství orgánů pro rovné zacházení ohledně standardů pro provádění vnitrostátních strategických rámců s cílem zajistit při jejich přípravě a provádění větší důraz na předcházení diskriminaci a boj proti ní, mimo jiné prostřednictvím potírání protiromského smýšlení, včetně snahy o odstranění strukturální diskriminace;
  - b) umožní, aby byly orgány pro rovné zacházení zapojeny do struktur zřízených za účelem dohledu nad prováděním, monitorováním a přezkumem vnitrostátních strategických rámců týkajících se Romů a do výborů pověřených monitorováním příslušných fondů Unie.

Mobilizace místních a regionálních zúčastněných stran

16. Členské státy by měly v relevantních případech zapojit regionální a místní orgány a místní občanskou společnost do přípravy, provádění, monitorování a přezkumu vnitrostátních strategických rámců.
17. Členské státy by měly vybízet regionální a místní orgány, aby v rámci svých pravomocí vypracovávaly nebo aktualizovaly své místní akční plány, plány desegregace nebo strategické rámce pro rovnost, začlenění a účast Romů. Tyto místní plány nebo strategické rámce by měly v co největší míře zahrnovat opatření, výchozí a referenční hodnoty, měřitelné cíle a přidělování finančních prostředků.

18. Členské státy by měly zajistit spolupráci mezi ústředními a místními orgány při přípravě a provádění programů financování Unie relevantních z hlediska předcházení diskriminaci Romů a boje proti ní s cílem zajistit zohlednění problematiky rovnosti, začlenění a účasti Romů v průběhu přípravy, provádění, monitorování a hodnocení programů a zlepšit směřování unijních finančních prostředků na místní úrovni.
19. Členské státy by měly prosazovat inkluzivnost a rozmanitost vhodnými opatřeními, jako jsou pozitivní opatření s cílem zajistit rovný přístup Romů k zaměstnání ve veřejných institucích na místní a regionální úrovni.
20. Členské státy by měly podporovat posilování postavení romských žen a mužů a uznat jejich zastoupení na místní úrovni.

Spolupráce s občanskou společností

21. Členské státy by měly prosazovat sociální inovace, partnerství a spolupráci mezi orgány veřejné moci a romskou a proromskou občanskou společností.
22. Členské státy by měly plně využívat vnitrostátní romské platformy a jakékoli jiné prostředky spolupráce a dialogu v rámci členských států s cílem transparentně a inkluzivně zapojit romskou a proromskou občanskou společnost a další zúčastněné strany do přípravy, provádění, monitorování a přezkumu vnitrostátních strategických rámců týkajících se Romů a místních akčních plánů.
23. Členské státy by měly podporovat občanskou společnost při monitorování a oznamování trestných činů z nenávisti, nenávistných výroků a dalších trestných činů namířených proti Romům a pomáhat obětem při oznamování těchto činů a výroků.
24. Členské státy by měly zajistit financování na podporu plurality a nezávislosti romské a proromské občanské společnosti, včetně organizací romské mládeže, aby jim jakožto nezávislým hlídacím organizacím umožnily monitorovat vnitrostátní strategické rámce týkající se Romů a podávat zprávy o nich a zachovat svou administrativní kapacitu.
25. Členské státy by měly zapojit občanskou společnost a romské komunity v průběhu celého programového cyklu unijních fondů na celostátní, regionální i místní úrovni, a to i v pozici členů příslušných monitorovacích výborů unijních fondů.
26. Členské státy by měly podporovat budování kapacit a rozvíjení vůdčích schopností v rámci romské občanské společnosti, včetně organizací mládeže, aby se dotčené subjekty a organizace mohly zapojit do všech fází politického cyklu a veřejného života obecně.
27. Členské státy by měly podporovat meziodvětvovou činnost a širší aliance pro rovnost a začleňování, a zapojit tak orgány veřejné správy, občanskou společnost, podniky a průmysl, akademickou obec a výzkumné pracovníky. To by mohlo vést ke společným opatřením subjektů, které podporují genderovou rovnost, bojují proti rasismu, diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu, xenofobii a související nesnášenlivosti nebo hájí práva dětí, starších osob, Romů, LGBTI osob, osob se zdravotním postižením, žadatelů o azyl, uprchlíků a jiných migrantů a osob bez státní příslušnosti.

Nadnárodní spolupráce

28. Členské státy by měly zintenzivnit spolupráci a vzájemné učení ohledně nejúčinnějších způsobů, jak problematiku rovnosti, začlenění a účasti Romů zohledňovat při provádění všech relevantních významných iniciativ Unie.
29. Členské státy by měly posílit nadnárodní partnerství a výměny tím, že budou podporovat síť národních kontaktních míst pro Romy, síť EURoma a Evropskou platformu pro začleňování Romů.

30. Někteří občané z řad Romů pohybujících se po území Unie, kteří se usadí nebo dočasně pobývají v jiném členském státě, než je členský stát jejich původu, a to i s cílem využít sezónních nebo krátkodobých pracovních příležitostí, jsou ve zranitelném postavení. Členské státy by měly v relevantních případech podporovat vytváření vhodných forem nadnárodní spolupráce na celostátní, regionální nebo místní úrovni, včetně dvoustranných nebo mnohostranných projektů a dohod, a aktivní účast na nich, přičemž by měly respektovat právní rámec Unie a platné vnitrostátní právo. Součástí tohoto úsilí by mohla být například spolupráce v otázkách týkajících se přístupu ke vzdělávání, zkušeností a výsledků romských dětí a potřeb a problémů na úrovni obcí. Tato spolupráce by měla zahrnovat účast Romů samotných.

Financování

31. Členské státy, zejména ty, které čelí závažnějším problémům souvisejícím s rovností, začleněním a účastí Romů nebo v nichž žijí větší romské komunity, by měly plně a optimálně využívat obecné a cílené unijní a vnitrostátní fondy relevantní z hlediska boje s diskriminací Romů a jejího řešení, což může zahrnovat výběr specifických cílů podpory sociálního a ekonomického začlenění znevýhodněných skupin a marginalizovaných komunit, jako jsou Romové ⁽²³⁾, a zajištění účinné koordinace unijních a vnitrostátních zdrojů financování relevantních z hlediska rovnosti a sociálního a ekonomického začlenění Romů.
32. Členské státy by měly usnadnit účast regionálních, místních, městských a jiných orgánů veřejné moci, hospodářských a sociálních partnerů a relevantních subjektů zastupujících občanskou společnost, nevládních organizací a subjektů zodpovědných za prosazování sociálního začlenění, základních práv a nediskriminace na celém procesu přípravy, provádění, monitorování a hodnocení unijních programů, včetně zastoupení v monitorovacích výborech.
33. Členské státy by měly přidělovat odpovídající vnitrostátní zdroje na provádění politických opatření podle strategického rámce EU pro rovnost, začlenění a účast Romů a podle vnitrostátních strategických rámců a zajistit, aby tato opatření odrážela skutečné potřeby romských komunit a byla úměrná velikosti romských komunit a problémům, jimž čelí.
34. Národní plány pro oživení a odolnost ⁽²⁴⁾ by měly zohledňovat a prosazovat práva a rovné příležitosti pro všechny a podporovat začlenění znevýhodněných skupin, včetně Romů a dalších osob menšinového rasového nebo etnického původu.
35. Členské státy by měly zlepšit přípravu, provádění, monitorování a hodnocení programů Unie nebo strukturálních reforem zaměřených na sociální a ekonomické začlenění menšin, například požádáním o technickou pomoc v rámci programu na podporu strukturálních reforem.
36. Členské státy by měly podporovat využívání vnitrostátních a unijních finančních prostředků k budování kapacit ústředních a místních orgánů a organizací občanské společnosti a k výměně osvědčených postupů mezi nimi, aby tyto orgány a organizace mohly přispívat k provádění opatření zaměřených na boj proti diskriminaci Romů urychlením zajišťování jejich rovnosti a začlenění, a to i bojem proti segregaci a podporou účasti Romů.
37. Členské státy by měly řešit potřeby financování na místní úrovni, v relevantních případech i včetně městských oblastí, s cílem podporovat Romy pohybujících se po území Unie, mimo jiné zajištěním jazykové výuky, kvalitního předškolního vzdělávání a péče, školního vzdělávání, veřejných služeb zaměstnanosti, sociálních pracovníků, mediátorů atd.

⁽²³⁾ Viz zejména čl. 4 odst. 1 body v) a viii) návrhu nařízení o ESF+ na období 2021–2027.

⁽²⁴⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s.17).

Monitorování vnitrostátních strategických rámců týkajících se Romů a podávání zpráv

38. Členské státy by měly monitorovat a hodnotit provádění vnitrostátních strategických rámců, a to ve vhodných případech pomocí souboru ukazatelů, který sestavily Agentura Evropské unie pro základní práva, národní kontaktní místa pro Romy, národní statistické úřady a Komise prostřednictvím pracovní skupiny pro ukazatele a podávání zpráv v souvislosti s Romy, koordinované uvedenou agenturou ⁽²⁵⁾. Členské státy mohou rovněž používat vnitrostátní ukazatele v souladu s rozvojem svých vnitrostátních právních rámců a politických přístupů a se situací Romů na svém území.
39. S ohledem na cíle Unie a hlavní cíle stanovené ve sdělení „Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů“ by členské státy měly do vnitrostátních strategických rámců týkajících se Romů v relevantních případech zahrnout vnitrostátní kvantitativní nebo kvalitativní cíle přizpůsobené vnitrostátním podmínkám a dostupným možnostem shromažďování údajů, jež mohou například zahrnovat buď údaje o rovnosti členěné podle etnického hlediska, nebo relevantní sociodemografické zástupné údaje, či kombinaci obou.
40. Členské státy by měly Komisi oznámit veškerá opatření přijatá v souladu s tímto doporučením do června 2023. Poté by členské státy měly Komisi jednou za dva roky informovat o probíhajících a nových opatřeních, včetně jakéhokoli pokroku dosaženého v jednotlivých tematických oblastech při provádění vnitrostátních strategických rámců týkajících se Romů. Zprávy členských států budou použity jako podklad pro dvouleté a hodnotící zprávy Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění strategického rámce EU pro rovnost, začlenění a účast Romů.
41. Členské státy by měly usnadnit plné zveřejňování zpráv členských států o rovnosti, začlenění a účasti Romů za účelem zvýšení transparentnosti a získávání politických poznatků a v relevantních případech zajistit projednání vnitrostátní strategie a hotových zpráv o provádění ve vnitrostátních parlamentech.
42. Agentura Evropské unie pro základní práva by měla v letech 2020, 2024 a 2028 provést pravidelný průzkum zaměřený na Romy s cílem získat údaje potřebné pro zjištění výchozího stavu, výsledků v polovině období a konečných výsledků, odrážející případnou změnu situace Romů. Měla by rovněž podporovat členské státy v jejich úsilí o shromáždění relevantních údajů o rovnosti, podporovat Komisi při monitorování a provádění analýz a podporovat národní kontaktní místa pro Romy při podávání zpráv, s pomocí pracovní skupiny pro ukazatele a podávání zpráv v souvislosti s Romy.

VYZÝVÁ KOMISI, ABY:

43. Zajistila, aby informace poskytnuté členskými státy sloužily jako základ pro přípravu jejích zpráv Evropskému parlamentu a Radě o provádění vnitrostátních strategických rámců týkajících se Romů.
44. Nadále vyvíjela úsilí s cílem zohledňovat problematiku rovnosti, začlenění a účasti Romů při přípravě a provádění všech relevantních významných iniciativ Komise a aby rovněž nadále v rámci evropského semestru a evropského pilíře sociálních práv monitorovala politiky týkající rovnosti, začlenění a účasti Romů.
45. Pokračovala v posilování nadnárodního partnerství a výměn prostřednictvím podpory sítě národních kontaktních míst pro Romy, sítě EURoma, Evropské platformy pro začleňování Romů, přípravné akce Evropského parlamentu pro monitorování občanské společnosti a Evropské sítě vnitrostátních orgánů pro rovné zacházení (Equinet).
Toto doporučení nahrazuje doporučení Rady ze dne 9. prosince 2013 o účinných opatřeních v oblasti integrace Romů v členských státech.

V Bruselu dne 12. března 2021.

Za Radu
předsedkyně
A. P. ZACARIAS

⁽²⁵⁾ Příloha 2 sdělení Komise ze 7. října 2020 a Rámec pro monitorování strategického rámce EU pro rovnost, začlenění a účast Romů – cíle a indikátory.